

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 340/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného AK VAVRINČÍK s.r.o., Hurbanova 752/1, Nové Mesto nad Váhom, proti postupu Okresného súdu Trenčín, pracoviska Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. NM-15T/59/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení so základným právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s právom na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. NM-15T/59/2020.

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že je v napadnutom konaní okresného súdu trestne stíhaný pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona a pre zločin sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 1, 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. V rámci napadnutého konania bolo vykonané dokazovanie aj znaleckým skúmaním súdnej znalkyne z odboru zdravotníctva, odvetvia psychiatrie a sexuológie MUDr. Danice Caisovej – Škultétyovej, s ktorej znaleckým posudkom sa sťažovateľ nestotožňuje, považuje ho za nevierohodný a v napadnutom konaní sa snažil využitím svojho základného práva na obhajobu jeho závery overiť kontrolným falometrickým znaleckým skúmaním. Pri realizácii tejto svojej

obhajobnej požiadavky však narazil na jej obmedzené realizačné možnosti na území Slovenskej republiky a vlastným šetrením identifikoval možnosť takéhoto znaleckého skúmania za jemu akceptovateľných finančných podmienok v Českej republike. V rámci napadnutého konania adresoval okresnému súdu 21. novembra 2023 písomný dopyt s cieľom zistiť právnu akceptáciu znaleckého posudku vypracovaného v zahraničí, na čo okresný súd písomne odpovedal 18. januára 2024 tak, že dokazovanie bolo v napadnutom konaní vyhlásené za skončené a navrhovaná dôkazná iniciatíva bola pôvodným zákonným sudcom odmietnutá.

3. Takýto procesný postup okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ považuje za rozporný s už označenými základnými právami, keďže „nemal žiadny priestor na to, aby si dal sám vypracovať posudok, pretože nevedel, či súd jeho návrhu, aby súd vypracoval protiposudok vyhovie alebo nie.“. Týmto postupom okresného súdu sťažovateľ nemal mať „žiadny priestor na to, aby mohol eventuálne predložiť ním zaobstaraný kontrolný posudok.“, čím tak mal okresný súd nezákonne zasiahnuť do jeho už označených práv.

4. V petite podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby nálezom vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení so základným právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s právom na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu zakázal pokračovať v porušovaní označených práv sťažovateľa, vrátil mu predmetnú trestnú vec na ďalšie konanie a rozhodol o náhrade trov konania.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľa spočíva v namietanom porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení so základným právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s právom na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ku ktorých porušeniu malo dôjsť/došlo odmietnutím doplnenia dokazovania kontrolným znaleckým skúmaním pred vyhlásením skončenia dokazovania a rozhodnutia vo veci samej.

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatie na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

12. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

14. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona

o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

15. Z obsahu sťažovateľom podaných námietok v ústavnej sťažnosti je zrejmé, že môže vzdorovať namietanému postupu okresného súdu v napadnutom konaní v rámci riadneho opravného konania a vo veci samej podať proti prvostupňovému nepriaznivému rozhodnutiu (ak bude pre sťažovateľa nepriaznivé) odvolanie podľa § 306 a nasl. Trestného poriadku, čo je vecou jeho voľnej procesnej dispozície. V tejto súvislosti ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľa na § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, podľa ktorého odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, lebo boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasňovanie veci alebo právo obhajoby (čím ústavný súd neprejudikuje, že k takej chybe došlo), a, samozrejme, pre sťažovateľa sú dostupné všetky zákonné dôvody na odvolanie.

16. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry opakovane vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu už nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušnej právnej úprave daného typu konania (I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že ústavnú sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až po tom, keď napadnuté konanie bolo právoplatne skončené. Je to tak z toho dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

17. Z obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že sú „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). V zmysle rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa úloha súdu sústreďuje na zistenie, či konanie ako celok vrátane dokazovania malo spravodlivý charakter (Van Mechelen a iní proti Holandsku z 23. 4. 1997, § 49, § 50; A. M. proti Taliansku zo 14. 12. 1999, bod 23, bod 24).

18. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci na prerokovanie návrhu podľa § 56 ods. 2 písm. a), § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde, keďže v dotknutej trestnej veci bude rozhodovať (a ochranu základným právam sťažovateľa má poskytnúť) okresný súd. Ak by už bolo v čase podania ústavnej sťažnosti okresným súdom rozhodnuté (čo obsahu ústavnej sťažnosti nezodpovedá) a sťažovateľ by proti takému rozhodnutiu brojil z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, išlo by o dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej

neprípustnosť (nevyžitie zákonných prostriedkov na ochranu základného práva tak, ako to je popísané v skorších bodoch).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu